

Абай өлеңдеріндегі адамш
құндылықтар және қыттоқ мінез көрінісі
Қазақтың әйелі, әрі әлемге таныған,
текті туысаның бірі - Абай Құнанбайұлы.
Ол бар өмірін биік пен шығармашылық
қа арнаған зиялы ақын. Абай атамыздан
шығармашылыққа қазіргі және келешек ұрпақ
қа қалдырған баға жетпес мұдени мұра деп
сыйлаймын. (Абай өлеңдерінде адамш құндылық
тар және қыттоқ мінез көрінісі сипаттала
ма?)

Абай өлеңдерінде адамш құндылықтар және
қыттоқ мінез көрінісі сипаттала ма? деген
сұраққа жауаптайық. Меніңше, иә, әрине айқын
сипатталады. Себебі, атамыз қара халқының
рухани бағынған номихаттан, мастарды оқу
мен білімге, еңбек пен тұрғынға шығарған. Оның
әрбір өлеңінің тарихына терең ойды қамтиды.
Мәселен, бәрімізге белгілі, ойна қонармыз "Кел
балалар оқулық" өлеңі арқылы. Абайдың ма-
тарға деген ниетін, ұдайымын көре аламыз.

Осы тұрғыдан мастардың білімге деген нақты
онтолық айтқандық қалетіні белгілі балалар-
мен, ол адам байындағы еңбекшілік пен
адамш құндылықтарға және қыттоқ мінез
көрінісіне де мән бергені анық. Осыған дә-
лел ретінде алысқа бармай Абайдың "Толық
мәдениетті адамш" өлеңін

қалтыра алмаймын. Осы өлең адамның құндылық-
тарына тән деп айтамын. Мысалы, Абай
атамыз еркіншіліктен арылу туралы, өтірік-
тен алшақ болуды, сонымен қатар, барлық
адамгершілік қасиеттер туралы өз өлеңінде
нағыз жатпаған кетеді. Қазіргі таңда, оның қағаз-
ға қалдырған ойы біз үшін маңызды деп ай-
таймын. Себебі, қазіргі өмірімен салыстырсақ,
Абай атамыздың сөздері, нағыз нағыз
керекті ақыл деп айтамын. Екіншіке орай,
мынамен, нағыз арасында сағатың бала
ғана, ертең білімсіз нағыз қалай таба-
мын? деген оймен бірге, нағыз балашаққа
ұмтылып жатқанын көрсетіп. Ал кейбіреуі,
типті көбісі, еркіншілікке беріліп, балаша-
қын айтамай, үйден тек заттарға байла-
нып, өздерінің білім деңгейін түсіре отыра,
бейсенділік ең маңызды адамның құндылық-
тары сонымен қатар, ұлттың патриоттық
сіңісдері мен сезімдерін ұмытып бара жа-
тыр. Осы кезде Абайдың еркіншілікке деген
қарсылық ойы және білімге деген құштарлығымен
апаттық өлеңдері мен қара сөздері өте ма-
ңызды деп санаймын. Абай атамыз бала-
лық шағын білім мен ынтармалылыққа
арнаған. Нәтижесінде, әлемге танытып,
қазақ халқына халықаралық деңгейге көтер-
ген өлең тіліне бейнесі жоқ.

Қазақта „Білім иемен құдай қазған-
дай“ деп бекер айтпаған. Мәнінше, еркіншектік
ке жоламай, тек ала, білімге ұмтылу, міне,
адамның құндылықтың неізі. Сонымен қатар,
Абай Құнанбайұлы өз шығармашылығында
адамның құндылықпен қоса, қарастың ұлт-
тың мінез көрінісін, тұрмысын мақсат еті
айтқан түрде жеткізген. Ол өзінің шығарған
күйлері арқылы халқымыздың нағыз рухын
ікелік, патриоттық сезімдерді аяқта отырған,
жеткізді.

Қорытындылай келе, әлі Абай атамыз
тұрған көп нәрсені білген. Оның еңбегі қазақ
халқымыз тарихында мәңгіге сіңіріліп, сақтал-
ған. Абай халықты тек қалып пен қалай ұстама,
Барша оқырмандардың түркіне, айтыма терең
ай мен ақыл беріп, жер етеді. Оның еңбегінің
бір мақсаты - бізге өміздері арқылы адамның
құндылықтарымен мақсатпен және ұлттық
мінез көрінісін көрсететін деп айтамыз.
Атамыздың еңбегі халық түркіне мәңгі
сақталатынына сенімдіміз. Абай Құнанбайұлы
бізге қалдырған бар өсиетін және қара сөздері-
ін оқып шығып, айтымызға тоғытып, қарастырамыз.